

JOAN MESTRE I LA QÜESTIÓ
DEL SER O NO SER DEL POETA

Antoni Prats

JOAN MESTRE I FORNÉS (PEDREGUER, 1957) ÉS UN POETA tocatardà i autodidacta de la Marina Alta. Després de fer l'escolaritat elemental de l'època, hagué d'integrar-se al taller familiar de manyà que regia el seu pare. Quant a l'aprenentatge escrit de la nostra llengua, s'acollí a la militància i bona voluntat de certes persones que en convocaren curssets a diverses localitats els anys setanta. Mentrestant, ell amb un amic i la guitarra –All i oli era el nom del duo–, anava fent camí envers la poesia. Tot un fenomen sorprenent de superació quan ens apropem admirats a la seua obra poètica.

Per fi, el 1985, ja tenia a punt un recull de poemes, *Nou mesures bullint al forn i una agulla de cotó-en-pèl*, i es va presentar al Certamen Vila de Sant Joan, premi que va quedar desert tot i que ell va guanyar-hi un accèssit. Segons el mateix poeta ha explicat sobre els seus inicis: “En la primera etapa podríem dir que feia poemes de principiant, com tota persona que escriu poesia, que toca la guitarra i, a poc a poc, va deixant-se una cosa per centrar-se més en l'altra¹”.

De llavors, ha publicat més tard alguns poemes breus² on ja sintetitzava com ell entenia i exercia l'ofici del poeta:

¹ Veg. *Clarianes de singladura*, Ed. Neopàtria, Alzira, 2020, p. 11.

² *Ibid*, pp. 57, 64 i 65.

Joan Mestre i Fornès

Clarianes de singladura

Clarianes de singladura

Clarianes de singladura

Clarianes de singladura

Poesia

Per a poetar:
passe pel rebost,
despenge un grapat de mots,
els trac la pols
i els pose al bany de Maria.

A vegades m'arriba
la canícula d'un mot
i m'emplena forjar-lo
mentre l'acomiaide
al caliu d'un nou poema.

Perquè cap vespre ventós
no eixugue el rierol
i tinga cura
a l'engrunar el somni.

I malgrat la seua joventut, ja pensava aleshores en el seu possible
“llegat” poètic:

LLEGAT

Faré garbetes de mots
i les guardaré allí,
a l'escudeller,
per si algun dia
–després d'haver plegat–,
algú gosa escoltar-me.³

LA SEGONA EMPENTA

“La segona empenta –ha referit el propi autor– va començar després de quasi quinze anys d'inactivitat literària. Va ser per motius de treball que vaig deixar a un costat l'escriptura”.⁴ Però això suposà també una major autoexigència per a l'escriptor: “En la primera etapa, mot que escrivia, mot que quedava gravat a foc, no es canviava. Quan acabava el poema ja no es podia refer, ja era el que era, el que em dictava la ment. Avui no, avui difícilment el deixo per acabat⁵”.

A més a més, formant part del mateix volum, *Clarianes de singladura*, ha gosat publicar aquell primer recull, accèssit del Premi Sant Joan d'Alacant, *Nou mesures bullint al forn i una agulla de cotó-en-pèl*

³ *Ibid.* p. 70

⁴ *Ibid.* p. 11.

⁵ *Ibid.* p. 13.

EL FALCONER DE BENIARJÓ

Joan Mestre i Fornés

POESIA

(1985), referit a la gestació de la seua primera filla. Heus-ne ací una mostra:

Trenta-huit setmanes d'argila al ventre
cosides amb pluja i ànsia,
llaurades pels blaus del somni.
Trenta-huit brases de fusta
escrivint amb les campanes,
amb pedres d'humil poeta.
Trenta-huit ones de mar
aixequen castells de roca.
Trenta-huit línies humides
esperant l'avinentesa,
el verd dels prats i la lluna primera.

Tot just, el primer recull que publicarà, *El falconer de Beniarjó* (2014)⁶, gira al voltant de la condició de poeta, i tria, per indagar-ho, glossar en vora cinquanta poemes la vida i l'obra del nostre poeta clàssic per excel·lència. En el que tanca el recull gosa dirigir-se-li amb aquests paraules:

Ara que el vent se t'escapa,
les fissures de l'alba et recorden
tot el que deixaràs com a cadàver,
i sents el fred de la soledat,
el model fràgil de tota mort.

La catifa es fa de records i s'engreixa en el temps
com llambordes que et mostren el camí.
No deixaràs res ignot
perquè en la mort tot es purifica.

Un núvol se'n va
i en ell ja no val promesa.
Sols quedarà una veu que dirà:
Jo só aquest que em dic Ausiàs March!

A l'any següent, treu un altre poemari, *La monodia del flabiol*⁷, amb clara al·lusió des del mateix títol a la dèria musical del seus anys joves. Endemés, en el poema titulat igualment, es fàcil trobar referències al greu conflicte juvenil d'haver de treballar amb el pare per guanyar-se la vida:

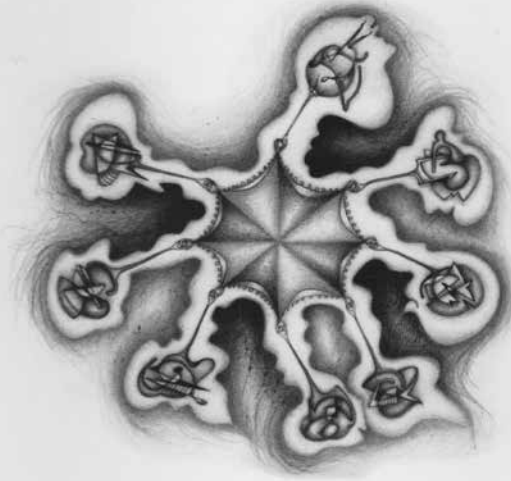
---

6 Dipòsit legal: A 130-2014. Gràfiques Terranés, S.L.

7 Dipòsit legal: A 229-2015. Gràfiques Terranés, S.L.

Joan Mestre i Fornés

La monodia del flabiol

POESIA

Les petjades queden en el camí,
a vegades s'esborren fàcilment,
són insípides, però allixonen.

El riu fa la llera,
el vent tomba la bardissa.
A terres...
El teu cos esgrimix la paraula.

La forestació és lenta,
la veu de l'àngel fa befa
i s'atrinxera entre somnis de poeta.

Hi ha somriures que afalaguen,
i màscares de tota mena.
Els tòpics agranen la vorera.
Les petjades justifiquen l'allau
del parricida
i les escates fermen la immortalitat de la guspira.⁸

Foren vora quinze anys d'obligada renúncia, com ell mateix adés
explicava. I li calia refer-se com a versaïre:

RECUPERAR EL SECRET⁹

Recuperar el secret de versar,
l'enfosquit en les balmes ingènues,
qualsevol bri que se t'escapa.
La claror de les trompetes
avivant les restes, o l'acomiatat
de la Via Làctia,
els forats de les butxaques.

Les gotes d'argila ofuscades en la terrassa
són com càntics,
premisses desflorides
o l'entusiasme de l'enamorat
que busca retrobar-les.

I si al llibre anterior era Ausiàs March, el primer clàssic nostrat,
qui l'esperonava, ara és Joan Vinyoli, l'admirable mestre del segle XX,
l'incitador:

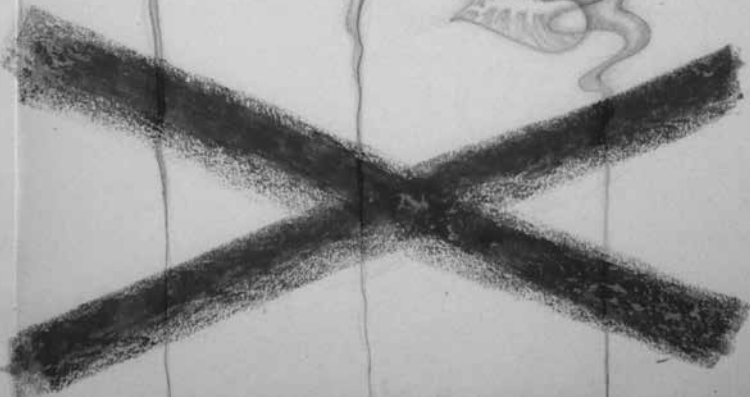
---

⁸ *Ibid.* p. 29.

⁹ *Ibid.* p. 19.

CAMBRA DE CREIXEMENT

Joan Mestre i Fornés

LA PEDRA¹⁰

Un altre cop vols agitar les aigües del llac.

JOAN VINYOLI

Cal llançar la pedra
per trencar les aigües calmes
i esperar que t'arriben
les ones a la vora.

A continuació, en *Cambra de creixement* (2019)¹¹, un recull de seixanta poemes de catorze versos, aproximadament isosil·làbics i realment ambiciós, l'autor es mostra escrivint, *in progress*, com sol dir-se ara, però sense oblidar els orígens. Prèviament, doncs, en un dels poemes més aconseguits del recull¹², es pregunta pel “bastiment” de la “cambra”, el lloc d'arribada i estança del seu quefer creatiu:

INDAGUES EL BASTIMENT

Indagues el bastiment i t'adones
de quants somnis i platges trepitjades.
Si regàrem amb cava els ciments
que precisàrem, el vent, la diàspora...
El brandar nutritiu del deixondir,
dosis menudes de grans descobertes,
curses per un gallardet d'autoestima,
per la flor que embriague la plenitud.

Possibles mars i pedres pel camí,
estrelles ofegades que oblidem,
murmuris que hivernen en el passat.
Seria això: un brindis emotiu
de versos a les parets de la vida,
el joc de ser, sols si tu vols que siga.

I clar i ras, ell se situa entre els “somiadors”, o al costat dels que ell considera com a tals. Vegem-ho en un poema que ja amb el títol avança la qüestió:

---

¹⁰ *Ibid.* p. 75.

¹¹ Ed. 96 SL. El poemari va precedir d'una «Nota de l'autor» (pp. 5 i 6), on aquest explica els motius literaris del llibre; d'un article de Jovi Lozano «El poeta perseverant» (pp. 7 i 8), per celebrar la publicació d'aquest tercer lliurament editorial de l'autor, i d'una breu nota d'agraïments de l'autor als que han fet possible l'edició, molt especialment a l'Associació Cultural Ocell i a Vicent Ortuño.

¹² *Ibid.*, p. 24.

SOMIADOR¹³

És com versar secrets, trossets d'espill
atrapats i finestres de coral;
allí em somriuen, allí em ganiveten

mentre solque vent i pols en l'aurèola.
No penses que la nit vacil·la quan
llança espurnes i arpegis per la boca,

s'escanya bellugant focs d'artifici,
trencant l'aigua en un estol d'aventura.
Grapats d'energia brostant les urpes

entre les dunes i arbres tallats,
baluards que desperten la celística,
poetes, captaires en llarga cua,

somniadors de flors i reflets
m'omplin l'hàlit i guanys de tota mena.

Els darrers versos sintetitzen els tipus de poetes amb qui s'identifica: “baluards que desperten la celística” (Il·luminària segura), “captaires” (gent sense cobdícia?), “somniadors de flors i reflets” (natura vegetal acolorida i animal sonora). El propi poeta en una «Nota de l'autor», ho referia també en prosa: “Els poemes reflecteixen molts sotracs, però mai han deixat de tindre eixa espurna encesa del somniador i l'obstinació de seguir mullant-se en la pica on es barreja tota mena d'encegament i efervescència.”¹⁴

D'altra banda, trobem en el poema «Somniador», com ocorre en altres moments de la seua obra, alteracions semàntiques arriscades i fins i tot invencions lèxiques: “versar”¹⁵ per “fer versos” i “em ganiveten” per “em claven ganivets”. A propòsit de tals dificultats estilístiques, que a vegades poden entrebancar la lectura d'aquest poeta, els crítics –bé que alhora expressant la seua admiració– han opinat des de criteris diversos. Mentre Jovi Lozano¹⁶ asseverava que Mestre pertany “a la nissaga d'activistes literaris que sap retòrcer abans la forma que el fons”, Lluís Fornés¹⁷ hi veu una manifestació actualitzada de l'antiquíssim “trobar clus”.

---

13 *Ibid.*, p. 42.

14 *Ibid.*, p. 6.

15 També en el poema «Recuperar el secret», reproduït ací més amunt.

16 Vegeu nota 11.

17 Vegeu nota 17.

EL “BUF DE LA MADURESA”

Tres anys després, o siga, encara enguany, publica el llibre següent amb un títol, *Estris emprats*¹⁸, que vol complementar el de l'anterior. Tot just, com anuncia el títol triat per ell, al que l'autor vol referir-s'hi són als “estris”, els ressorts que empra per realitzar la tasca o “cambra” que li és pròpia. Com venim veient, doncs, les referències temàtiques diverses de llibres i poemes de Joan Mestre giren al voltant de la creació poètica.

Tanmateix, ara ja —els anys no passen debades—, la “realitat” més dura s'imposa i les preciositats lèxiques deixen pas al vers curt i sovint al poema breu en benefici del verb suggeridor i el missatge punyent. Aquest canvi es veia vindre, per exemple, en alguns versos (1, 2, 5, 6, 11 i 12) d'aquest text del poemari precedent:

LA SIVELLA UNEIX

La sivella uneix els dos vessants:
les joies i el gemec del cel tapat.
Les traçades, les busquem fent com l'hàbit
més freqüent: pactes justos i eficients.

El sonall de mà no és la realitat,
les pomes podrides guanyen el joc.
La gallineta cega a la cintura
i els becs de sempre ballen la vergonya.

Fenoll marí, les viandes dispars,
un desig amable?... Cal esperar
l'aliment del record: plats de compota

i la verdor de les parres creixent,
miratges, esbossos fent la bugada,
mans fascinants unides per la llengua.

En *Estris emprats*, després d'un breu poema introductori, on l'autor es compara a les abelles obreres pel seu brescar, tracta de fonamentar en un primer apartat, «Lleixes indefugibles», el que intenta dir-nos. Primer, amb sengles citacions de Baudelaire i de Vinyoli referides a la fragilitat humana davant l'absurditat de l'existència mitjançant el cas del mític Sísif. A més, la del poeta català és una invitació a la lectura de tot el que segueix: “Vols ajudar-me a suportar aquest pes, / a encendre un petit foc / per escalfar-hi / les mans tan buides de tots dos?”.

18 Ed. Neopàtria, S.L., Alboraià, 2023. Amb Pròleg de Lluís Fornés (pp. 7 i 8).

Joan Mestre i Fornés

*Estris
emprats*

Neopàtria

Als poemes següents es refereix al tedi, sobretot el que s'origina de la condició mortal. Cal destacar-hi el poema titulat «La dalla hostil» –o siga, l'al·legoria de la mort–, que conclou així:

És la pena que abraça a traïció
convertint les darreres sentors
en xicotets illots perduts
que duquem com a bagatge,
com a hostes que som
d'aquesta casa que ens acull.

Sembla prou clar, doncs, que la problemàtica de la finitud és protagonista en bona part del llibre, i es fa evident com a fonamental de la condició humana al poema «Enllotats fins la medul·la»:

Enllotats fins la medul·la,
del pa indigest
que arremet contra nosaltres,
i de l'esgotament, de portar el calze.

La mort empedra el carrer
i ens engul cap a la cripta,
com ocells ferits,
com roses sense perfum.

Lassats de banyar-nos
en les aigües del Leteu,
amb la intuïció i el vertigen
de trencar cadenes
i mostrar les mans descloses.

El sentit de la primera estrofa s'ordena al voltant de dos símbols: “el pa indigest que arremet”, o siga, la mort, i “el calze”, símbol amb nombrosos significats, entre els quals el d'immortalitat. El de la tercera estrofa gira al voltant del Leteu, o riu de l'oblit, mite clàssic associat a l'Hades; ací, a més, connectat semànticament amb la citació de Joan Vinyoli.

El titulat «Minuta a l'obaga», que versa sobre la missió del poeta, tanca l'apartat amb aquests versos:

És la llum de l'espill
que demana escalfor i s'alimenta de tu.
És el trànsit enèrgic que arriba,
que apropa mancances,
que forneix sense adonar-se'n,
l'arbre que fa versos actius.

Aquí semblen fonamentals el simbolisme de l'espill, on el poeta es reflecteix i s'il·lumina, i de l'arbre que metafòricament el representa, segons ell explica prou més avant, una possible clau de lectura en conjunt d'aquest recull.

Al següent apartat, «Brins del confi», abunda en els motius i experiències que al llarg de la vida abonen la creació poètica; però són tants, com arriba a dir als darrers versos, que no pot arribar a atansar-los: “és un toll de mans desbordades”, acaba dient-hi. De fet, hom pot trobar, en aquesta secció com també en les altres, poemes que es fan llegir fàcilment per més directes i senzills. Vegem-ne un parell d'exemples:

PERQUÈ EM NUE

Perquè em nue
quan el vent se m'emporta.

Un eixam em visita,
com la nimfa sobirana
i m'atrau,
i em dilata la pupil·la
per fer-la paraula
i em batega amb lucidesa.

I esdevinc esbós de rosa
que algú penja a la paret de casa.

POETA

L'assentament mai no saps quan es fa:
espargim espores al respirar,
engrunes que penses
que mai arrelaran.

Fartones paraules es mouen com un
[ventall;
i gira la roda entre sots i boirines
llavorant des de dintre
bombolles poroses
que dringuen i s'avenen
com a sorpresa,
petjades que sumen en un instant.

A continuació, en un altre apartat, «Lletres entrellucades», es recrea comentant els entusiasmes i les vacil·lacions del poeta, a qui, a més a més, no manca l'«Empatia» social, títol d'un poema homònim que termina així:

L'onatge és un tresor
a la plaça.

M'agombole!

En aquesta hora
de pa solidari
naix amb força
el bastiment,
i engrandint-se, ompli d'esforç
les textures de l'origen.

I en «Missives al besllum», la darrera secció, abunda en els quefers del poeta:

Les branques eren anhels,
les fulles verdes, presumptuoses,
i el fruit avivava
la claror del dia.

Bé que al breu poema que tanca el llibre reclama el seu “privilegi”:

LA MEUA VEU

Cauen les fulles
mentre grimpe cap a
les branques més altes.

—Vull deixar el meu udol!
És el privilegi que tenim:
Deixar la veu al cim de l'arbre.